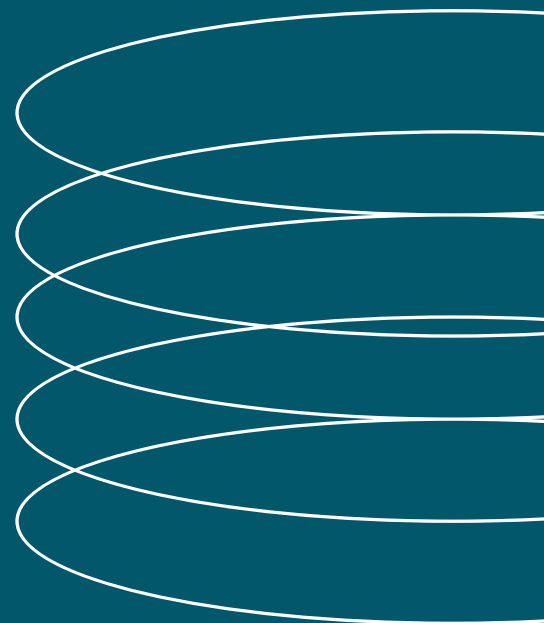

ISTRAŽIVANJE O PERCEPCIJI I POVJERENJU JAVNOSTI U RAD ORGANA ZA SPROVOĐENJE IZBORA U CRNOJ GORI

SADRŽAJ

1

OPŠTE OCJENE O IZBORNIM
PROCESIMA

2

POVJERENJE GRAĐANA U ORGANE ZA
SPROVOĐENJE IZBORA SA FOKUSOM NA
DRŽAVNU IZBORNU KOMISIJU

3

STAVOVI GRAĐANA O IZBORNOJ
REFORMI

REZIME ISTRAŽIVANJA

Institut Damar je sproveo istraživanje javnog mnjenja od 21.11. do 29.11.2023. godine, sa ciljem ispitivanja javnog povjerenja u organe upravljanja izborima u Crnoj Gori, sa fokusom na Državnu izbornu komisiju (DIK). Osim toga, istraživanje obuhvata teme koje se odnose na percepcije građana o izbornim procesima, uključujući izbornu reformu.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Metodologija istraživanja koristila je slučajni višestruki uzorak na 1.200 punoljetnih građana. Uzorkovanje¹ je bilo stratifikovano prema 6 stratuma, na osnovu regiona (sjeverni, centralni i južni) i vrste naselja (urbano i ruralno). Uzorak je obuhvatio 24 opštine u Crnoj Gori. Upitnik je sadržao 35 zatvorenih i otvorenih pitanja, a za njegovo popunjavanje bilo je potrebno 15 minuta.

1. Detaljan opis metodologije može se pronaći u aneksu

KLJUČNI NALAZI ISTRAŽIVANJA

- Većina ispitanika (58,2%) vjeruje da su izbori u Crnoj Gori slobodni i fer, dok manje od trećine (28,6%) smatra da izbori nisu slobodni i fer. U poređenju sa istraživanjem o povjerenju iz 2022. godine, ovo istraživanje pokazuje povećanje broja ispitanika koji izražavaju pozitivan stav prema izborima u Crnoj Gori.
- Prema rezultatima, 60% ispitanika smatra da bi DIK trebala biti sastavljena od nezavisnih stručnjaka, dok 10,1% misli da bi trebala biti sastavljena od predstavnika političkih stranaka. Rezultati ovog istraživanja pokazuju da građani vjeruju da bi izborima trebalo da upravlja profesionalno, nezavisno i politički neutralno tijelo, koje može da zaštiti zakonitost izbornih postupaka i očekivati da donosi odluke bez uticaja stranačkih interesa.
- Nalazi sugerišu da čak 85,9% ispitanika vjeruje da rad DIK-a utiče na demokratsku prirodu izbornih procesa, kao i na javno povjerenje u izbore u Crnoj Gori.
- Nikola Mugoša, predsjednik DIK-a, gotovo je jedini član DIK-a kojeg su ispitanici mogli identifikovati (55,4% njih). Upitani da li poznaju nekog od članova DIK-a, 11,8% je odgovorilo potvrdno (u 2022. godini: 10,4%), dok je 88,2% dalo negativan odgovor. Značajna većina ispitanika (74,9%) nije znala ko su članovi DIK-a.
- Ispitanici su odgovorili da žele vidjeti više informacija o političkim strankama i njihovim programima, kao i o tome kako izborni proces funkcioniše. 48,8% ispitanika vjeruje da bi izborni proces bio bolji ako bi birači imali više informacija o političkim strankama i njihovim politikama (28,1%) i o tome kako izborni proces funkcioniše (20,7%).

KLJUČNI NALAZI ISTRAŽIVANJA

- Bilježi se porast broja ispitanika koji vjeruju da se glasovi na izborima tačno i precizno broje. Konkretno, 64,4% ispitanika se složilo sa tvrdnjom da su uvjereni da se glasovi na izborima tačno i precizno broje. U 2022. godini, s ovom tvrdnjom se složilo 48,9% ispitanika.
- Visok procenat ispitanika (69%) vjeruje da je izborna prevara (sve nepravilnosti koje mogu negativno uticati na rezultat izbora) problem u sprovođenju izbora. Ovogodišnje istraživanje pokazuje trend smanjenja procenata ispitanika s ovim stavom, 69% u poređenju sa 80,2% u istraživanju iz 2021. godine.
-
- 52,9% ne vjeruju ili nisu sigurni da postoji mješanje trećih strana u izborima u Crnoj Gori, dok gotovo jedna četvrtina (23,5%) vjeruje da ovo mješanje postoji.
-
- Manje od trećine (32,4%) vjeruje da je potrebna izborna reforma, dok gotovo polovina njih (46,5%) smatra da izborna reforma treba da bude sprovedena hitno. Da Crnoj Gori nije potrebna izborna reforma vjeruje 27,7% ispitanika, dok 40% nema mišljenje o ovom pitanju.

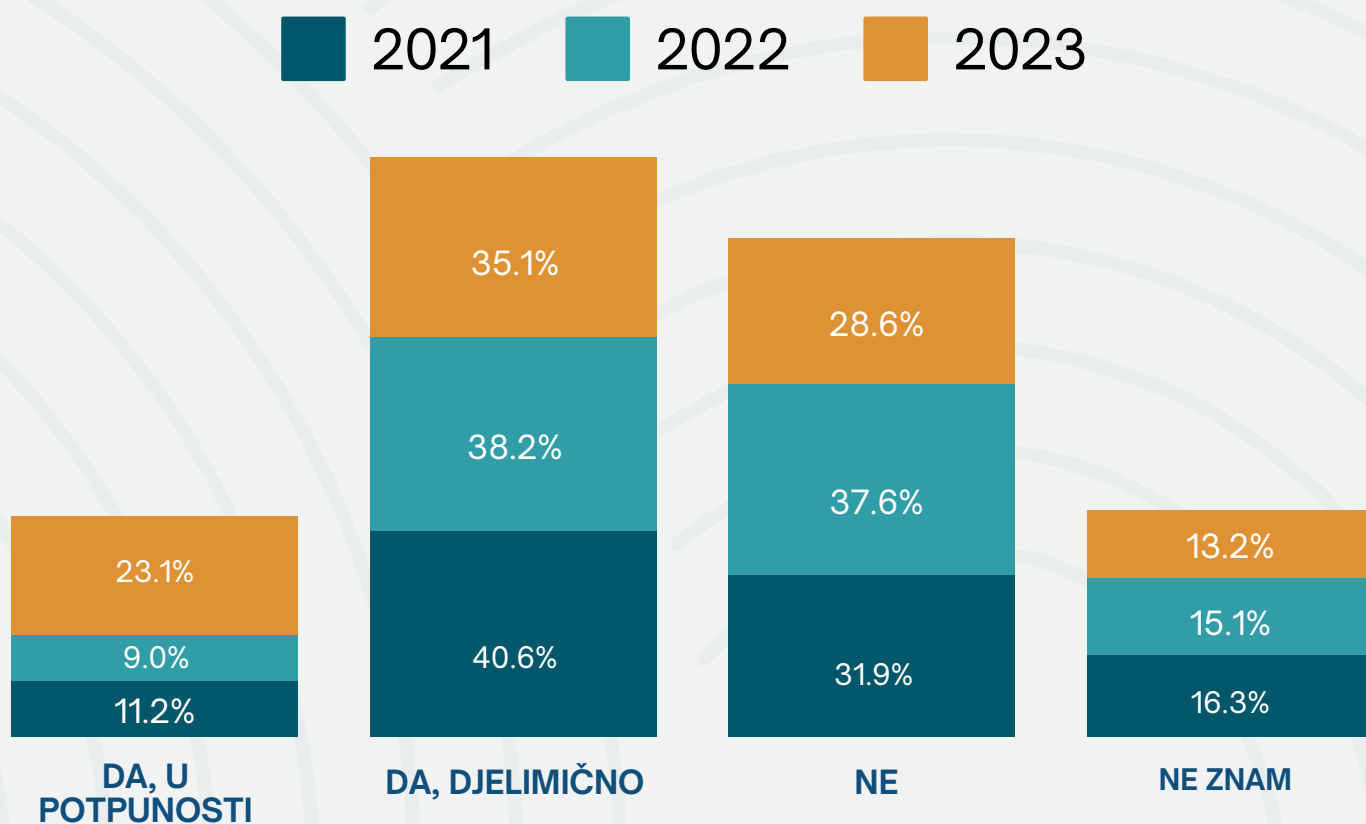
UVOD

Između oktobra 2022. i juna 2023. godine, Crna Gora je održala lokalne, predsjedničke i prijevremene parlamentarne izbore. Svi izborni procesi su vođeni na profesionalan i konkurentan način prema izvještajima misija za posmatranje OEBS/ODIHR. Međutim, treba napomenuti da je opšti institucionalni ambijent oko tri izborna procesa bio obilježen krizom u nekim od ključnih demokratskih institucija. Kriza je doprinijela tome da se lokalni izbori u Šavniku održe devet puta, ali nikada nisu završeni. Javno povjerenje u izbore, ispitano kroz anketu ovog tipa, ima za cilj da pokaže kako građani percipiraju opšti institucionalni, pravni i politički ambijent u kojem se izbori održavaju. Iako je mandat parlamentarnog Odbora za sveobuhvatnu izbornu reformu istekao u julu 2022. godine bez značajnih rezultata, rezultati istraživanja bi trebalo da daju smjernice o tome kako bi izborna reforma trebala biti sprovedena, sve s ciljem povećanja javnog povjerenja u izbore. Budući da je DAMAR bio partner Misije OEBS-a u Crnoj Gori u sprovođenju ovog istraživanja tokom protekle tri godine, uključili smo podatke iz prethodnih istraživanja kako bismo prikazali trendove u percepciji građana i javnom povjerenju u izbore u Crnoj Gori.

ODJELAK 1

OPŠTE OCJENE O IZBORNIM PROCESIMA

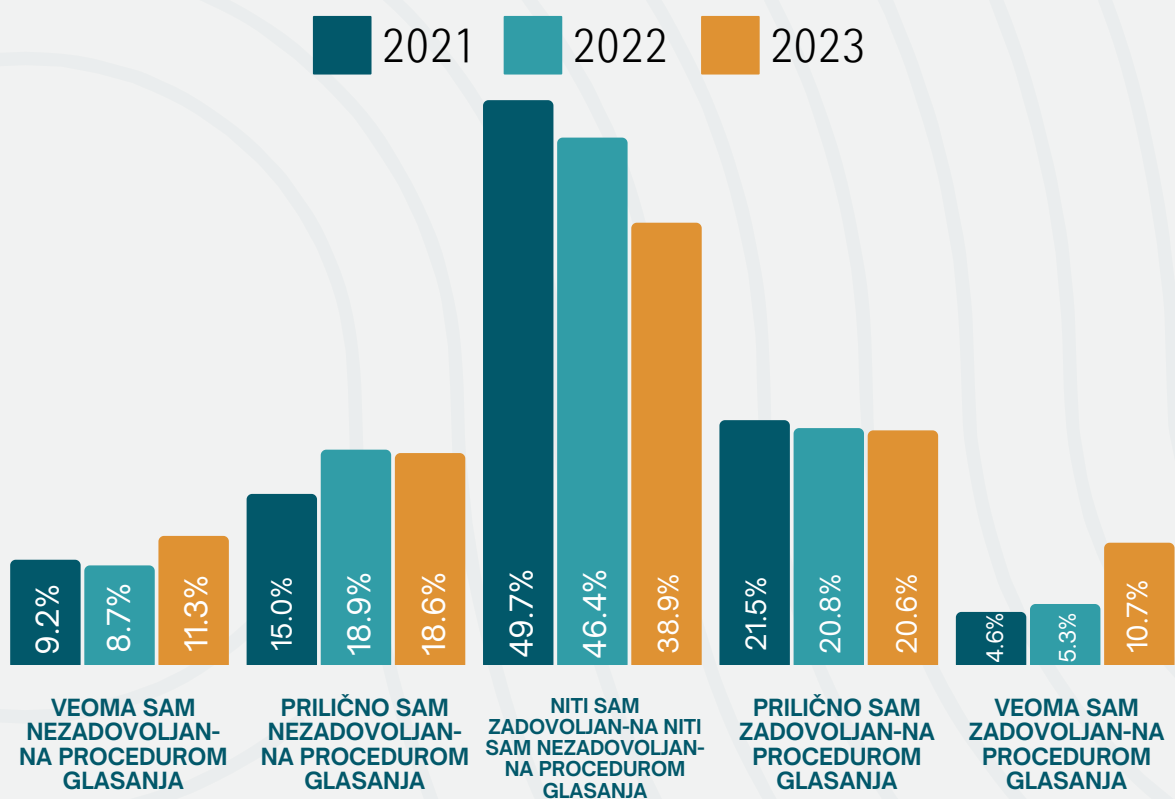
Da li smatrate da su izbori u Crnoj Gori fer i slobodni?

Rezultati ankete pokazuju da više od polovine građana Crne Gore (58,2%) generalno vjeruje da su izborni procesi u Crnoj Gori slobodni i fer, dok nešto manje od trećine (28,6%) smatra da nisu. U poređenju sa anketom iz 2022. godine, povećao se broj ispitanika koji izražavaju pozitivno mišljenje o izborima u Crnoj Gori. 47,2% ispitanika imalo je pozitivan stav o demokratskoj prirodi izbornih procesa u Crnoj Gori. U ovogodišnjem istraživanju, više od petine ispitanika (23,1%) vjeruje da su izbori potpuno slobodni i fer, dok 35,1% smatra da su djelimično slobodni i fer. 13,2% ispitanika nije izrazilo mišljenje o ovom pitanju. Među onima koji vjeruju da izbori nisu slobodni i fer, najbrojniji su ispitanici u dobi od 18 do 24 godine; oni sa srednjim obrazovanjem; i oni koji žive u centralnoj regiji. Trećina ispitanika crnogorske nacionalnosti (33,1%) smatra da izbori u Crnoj Gori nisu slobodni i fer.

Ocijenite Vaše iskustvo glasanja na izborima u Crnoj Gori?

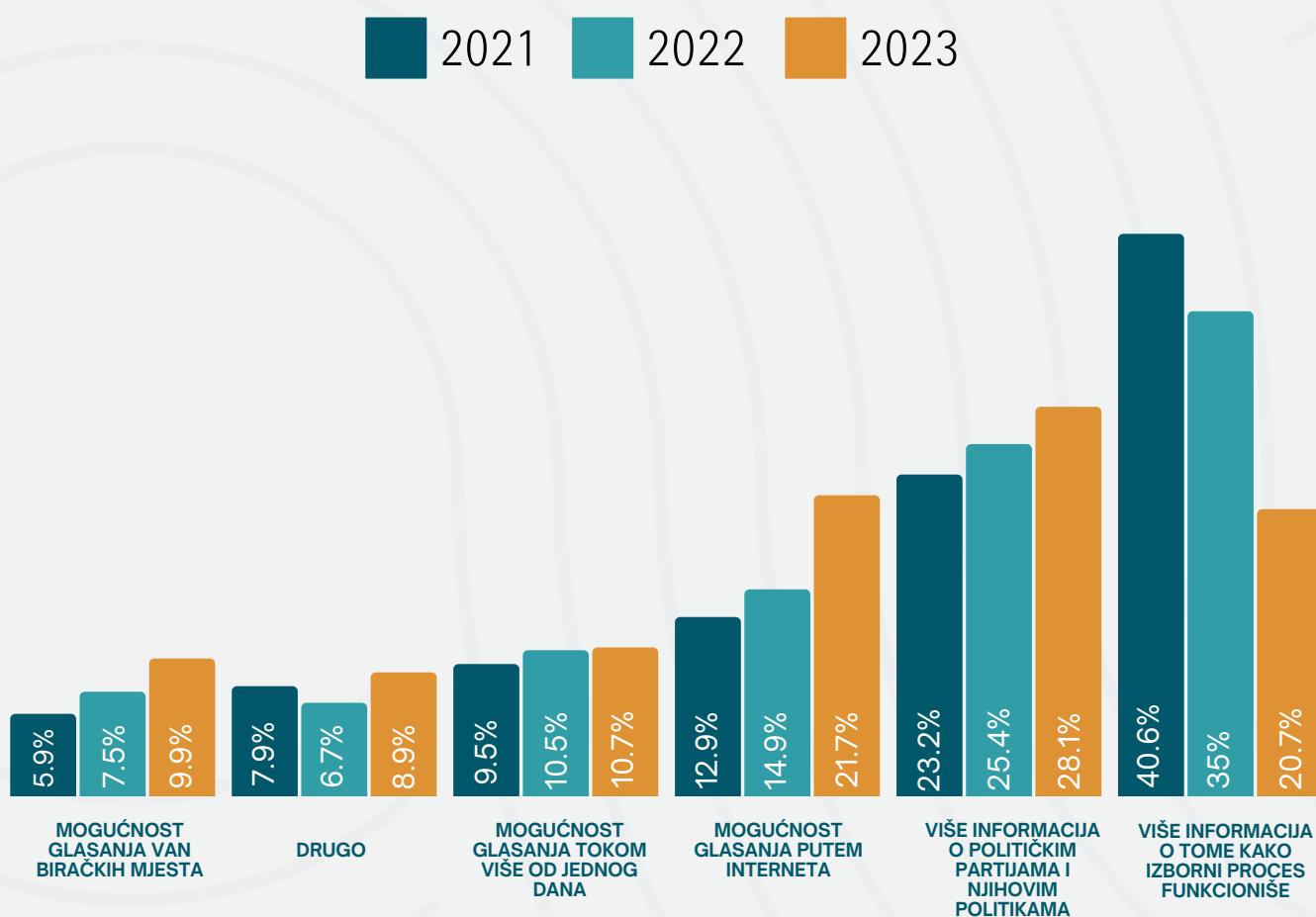
Izlaznost birača na predsjedničkim i parlamentarnim izborima 2023. godine bila je niža u odnosu na 2020. godinu, kada su parlamentarni izbori zabilježili rekordnu izlaznost od 76,7%. Tokom predsjedničkih izbora 2023. godine, izlaznost je bila 64% u prvom, i 69% u drugom krugu, dok je izlaznost na prijevremenim parlamentarnim izborima bila rekordno niska, 56,4%. Iskustvo birača tokom glasanja varira - 31,3% je generalno zadovoljno, dok je 29,9% generalno nezadovoljno svojim iskustvom glasanja u Crnoj Gori.

U istraživanju iz 2022. godine, broj ispitanika zadovoljnih iskustvom glasanja u Crnoj Gori bio je 26,1%. 11,3% ispitanika je vrlo nezadovoljno svojim iskustvom glasanja. Najveći broj nezadovoljnih su muškarci u dobi od 55-64 godine; oni sa srednjim i visokim obrazovanjem, i ispitanici iz južne regije. S druge strane, među zadovoljnim, najveći broj je onih sa visokim obrazovanjem.

Koja od ponuđenih opcija bi po Vašem mišljenju doprinijela kvalitetnijem izbornom iskustvu?

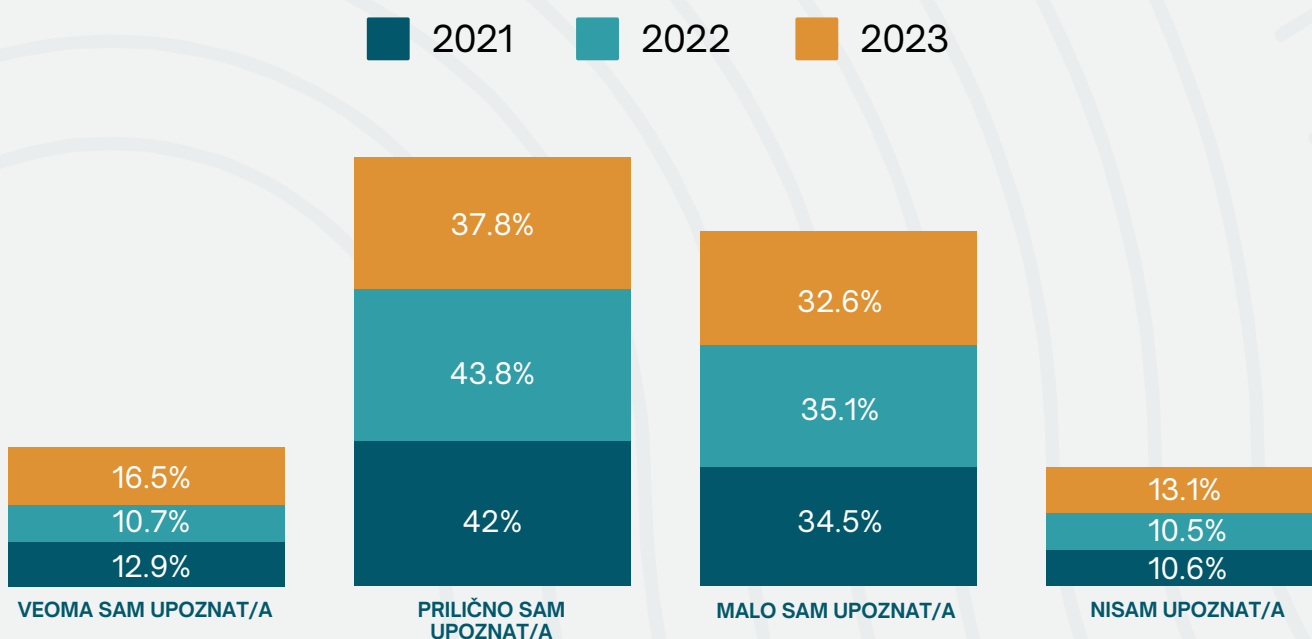
Anketa pokazuje da građani žele više informacija o političkim strankama i njihovim programima, kao i o tome kako izborni proces funkcioniše. Ukupno, 48,8% ispitanika vjeruje da bi izborni procesi u Crnoj Gori bili kvalitetniji ako bi birači imali više informacija o političkim strankama i njihovim politikama (28,1%).

Ispitanici su sada bolje informisani o tome kako izborni proces funkcioniše (20,7%, umjesto 40,6% prije dvije godine). Ovogodišnje istraživanje identifikovalo je povećanje broja ispitanika koji vjeruju da se izborni procesi mogu poboljšati uspostavljanjem glasanja putem interneta. 12,9% ispitanika je izrazilo ovaj stav 2021. godine, ali ove godine taj broj iznosi 21,7%. 10,7% ispitanika vjeruje da bi mogućnost glasanja duže od jednog dana mogla poboljšati njihovo iskustvo glasanja.

Koliko ste upoznati sa procedurom glasanja?

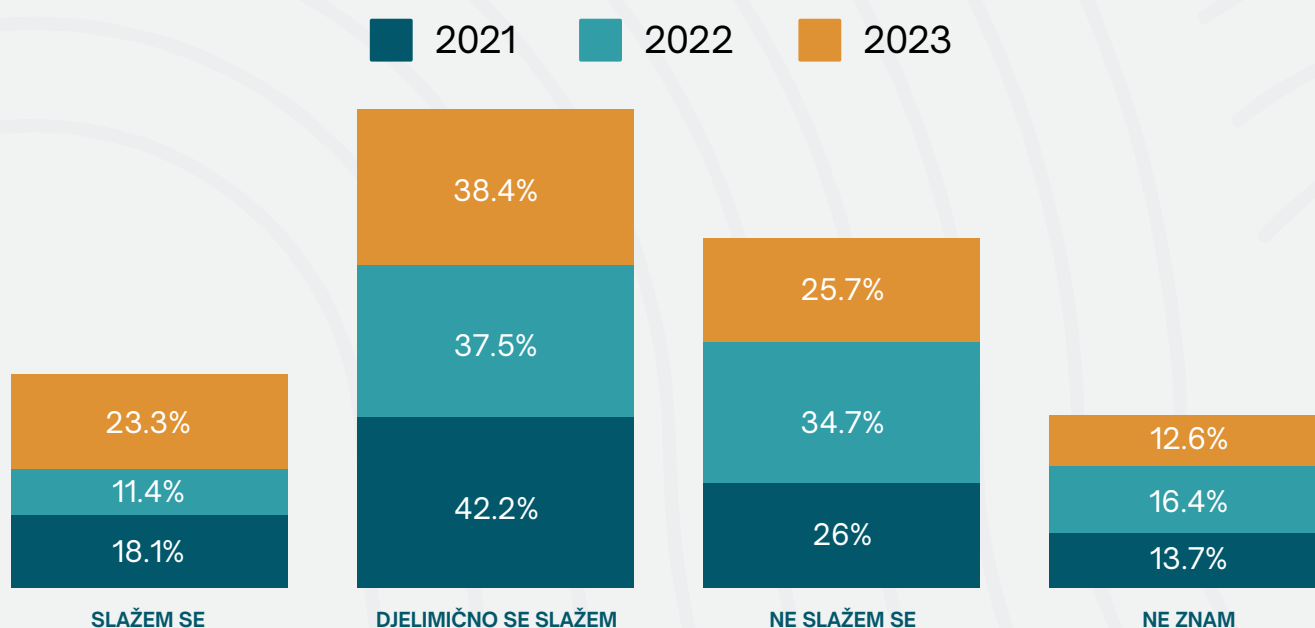
Malo više od polovine ispitanika (54,3%) vjeruje da su generalno upoznati sa procedurom glasanja. Skoro trećina ispitanika (32,6%) smatra da su donekle upoznati sa procedurom glasanja. Ovo istraživanje bilježi porast broja ispitanika koji smatraju da nisu upoznati sa procedurom glasanja, jer je 13,1% ispitanika izrazilo ovaj stav.

U prethodnim istraživanjima, procenat ispitanika koji su izjavili da nisu upoznati sa procedurom glasanja bio je uglavnom oko 10%. Stoga, broj ispitanika koji vjeruju da su malo ili uopšte nisu upoznati sa procedurom glasanja je zabrinjavajuće visok - 45,7%. Među onima koji su malo ili uopšte nisu upoznati sa procedurom glasanja, najveći broj zabilježen je među ispitanicima u dobi od 18 do 24 godine; onima sa osnovnim obrazovanjem, nezaposlenima i ispitanicima iz južne regije.

U kojoj mjeri se slažete sa sljedećim: Siguran-na sam da se na izborima u Crnoj Gori glasovi broje tačno i precizno.

Rezultati istraživanja pokazuju porast broja ispitanika koji smatraju da se glasovi na izborima u Crnoj Gori tačno i precizno broje. Naime, 64,4% ispitanika uglavnom se slaže sa tvrdnjom da su uvjereni da se glasovi na izborima tačno i precizno broje.

U istraživanju iz 2022. godine, 48,9% ispitanika uglavnom se složilo s ovom tvrdnjom. U poređenju sa istraživanjem iz 2022. godine, broj ispitanika koji potpuno slažu da se glasovi tačno i precizno broje je duplo veći - 23,3% (2022: 11,4%). Broj ispitanika koji se ne slažu s ovom tvrdnjom je manji - svaki četvrti ispitanik (25,7%) ne slaže se da se glasovi u Crnoj Gori tačno i precizno broje (2022: 24,7%). Stav da se glasovi ne broje tačno i precizno najviše podržavaju: žene, ispitanici starosti od 18-24 godine, oni sa srednjim obrazovanjem i oni iz centralne regije.

Koliki problem smatrate da trenutno predstavljaju sljedeće kategorije?

2023	Nije problem	Problem	Ne znam
Izborna prevara	14.1%	69%	16.9%
Priistrasnost u medijima	25.2%	56.8%	18%
Barijere za demokratsko učešće osoba sa invaliditetom	21.7%	60.9%	17.4%
Nedovoljan nadzor političkih aktivnosti na društvenim mrežama	20.8%	62.4%	16.8%
Govor mržnje tokom izbornog perioda	12.8%	73.6%	13.6%
Politički uticaj na članove izbornih komisija	14.8%	68.9%	16.3%

Visok procenat ispitanika (69%) smatra da je izborna prevara (sve nepravilnosti koje mogu negativno uticati na rezultat izbora) problem u sprovođenju izbora. U istraživanju iz 2021. godine, čak 80.2% smatralo je da je izborna prevara problem u sprovođenju izbora u Crnoj Gori.

73.6% ispitanika smatra da je govor mržnje tokom izbornog procesa problem, dok 68.9% vjeruje da je politički uticaj na članove DIK-a problem.

Više od polovine ispitanika (56.8%) smatra da je pristrasnost medija problem. Izvještaj OEBS/ODIHR sa parlamentarnih izbora 2020. godine pružio je pet preporuka za poboljšanje medijskog okruženja tokom izbornih procesa. Između ostalog, OEBS/ODIHR je zaključio da bi odredbe o kleveti i lažnim vijestima, koje su u suprotnosti sa međunarodnim standardima o slobodi izražavanja, trebalo ukloniti iz zakonodavstva. Takođe, preporučeno je da emiteri ulože dodatne napore u poboljšanje kvaliteta izvještavanja o kampanjama i razviju vlastiti sadržaj umjesto korištenja materijala koje pružaju učesnici na izborima. OEBS/ODIHR je takođe predložio izmjene izbornog zakona kako bi se osiguralo da sve pritužbe budu podnesene i razmotrene u kratkom roku, čime bi se obezbijedilo efikasno pravno sredstvo za sporove vezane za medije tokom izborne kampanje.

60.9% ispitanika prepoznaje da postoje prepreke koje sprečavaju osobe sa invaliditetom da učestvuju na izborima, dok 21.7% njih ne smatra da je ovo problem. U izvještaju misije za posmatranje izbora OEBS/ODIHR-a iz 2023. godine navedeno je da većina biračkih mjesta nije omogućila nezavisni pristup osobama sa invaliditetom. U izjavi se napominje da je DIK uložio značajne napore i izdao detaljne kriterijume za organizovanje biračkih mjesta pristupačnih osobama sa invaliditetom, u konsultaciji sa lokalnim akterima, i da je obuka za predstavnike opštinskih izbornih komisija organizovana u skladu sa ranijim preporukama OEBS/ODIHR-a.

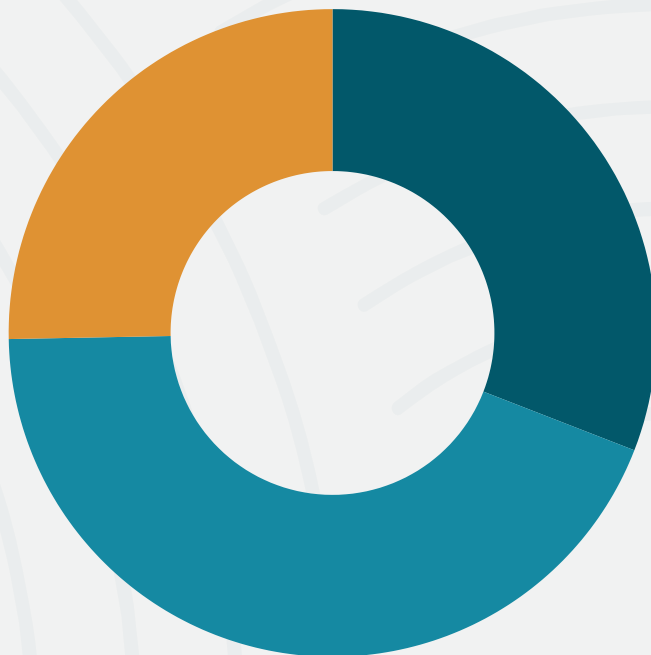
Međutim, izjava OEBS/ODIHR-a ističe da lokalne nevladine organizacije prijavljuju nisku participaciju osoba sa invaliditetom u upravljanju izborima.

Da li smatrate da birački spisak u Crnoj Gori sadrži tačne i pouzdane informacije?

Rezultati istraživanja pokazuju da značajan broj ispitanika ne vjeruje da izborni registar sadrži tačne i pouzdane informacije. Čak 43.8% ispitanika ima ovakvo mišljenje, dok 25.3% nema mišljenje o ovoj temi. Malo manje od trećine ispitanika (30.9%) vjeruje da izborni registar sadrži tačne i pouzdane informacije.

NEMAM DOVOLJNO INFORMACIJA DA BIH FORMIRAO MIŠLJENJE O TAČNOSTI BIRAČKOG SPISKA
25.3%

DA, SMATRAM DA SU PODACI U BIRAČKOM SPISKU TAČNI I POUZDANI
30.9%

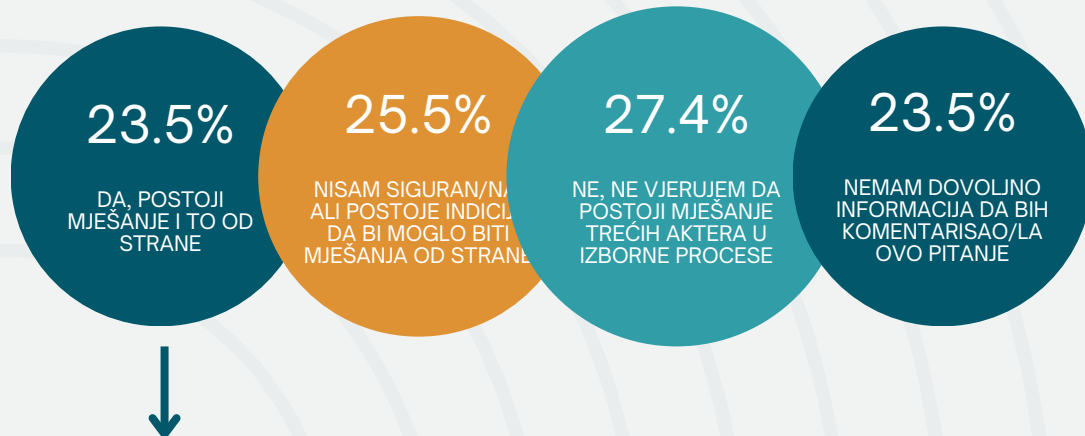

NE, NE VJERUJEM DA SU PODACI U BIRAČKOM SPISKU TAČNI I POUZDANI
43.8%

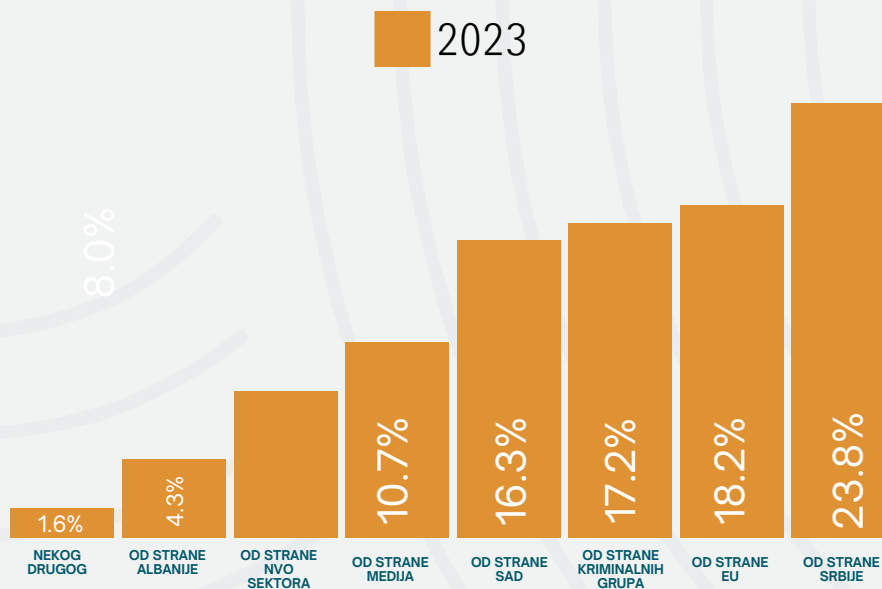
Među onima koji smatraju da izborni registar ne sadrži tačne i pouzdane informacije, najbrojniji su: muškarci, ispitanici u dobi od 25-34 godine; oni sa srednjim obrazovanjem, i ispitanici iz centralne regije.

Da li postoji mješanje trećih aktera u izborne procese u Crnoj Gori?

Više od polovine ispitanika (52.9%) ne vjeruje ili je nesigurno u postojanje mješanja trećih strana u izborni proces u Crnoj Gori, dok gotovo četvrtina ispitanika (23.5%) vjeruje da takvo mješanje postoji.

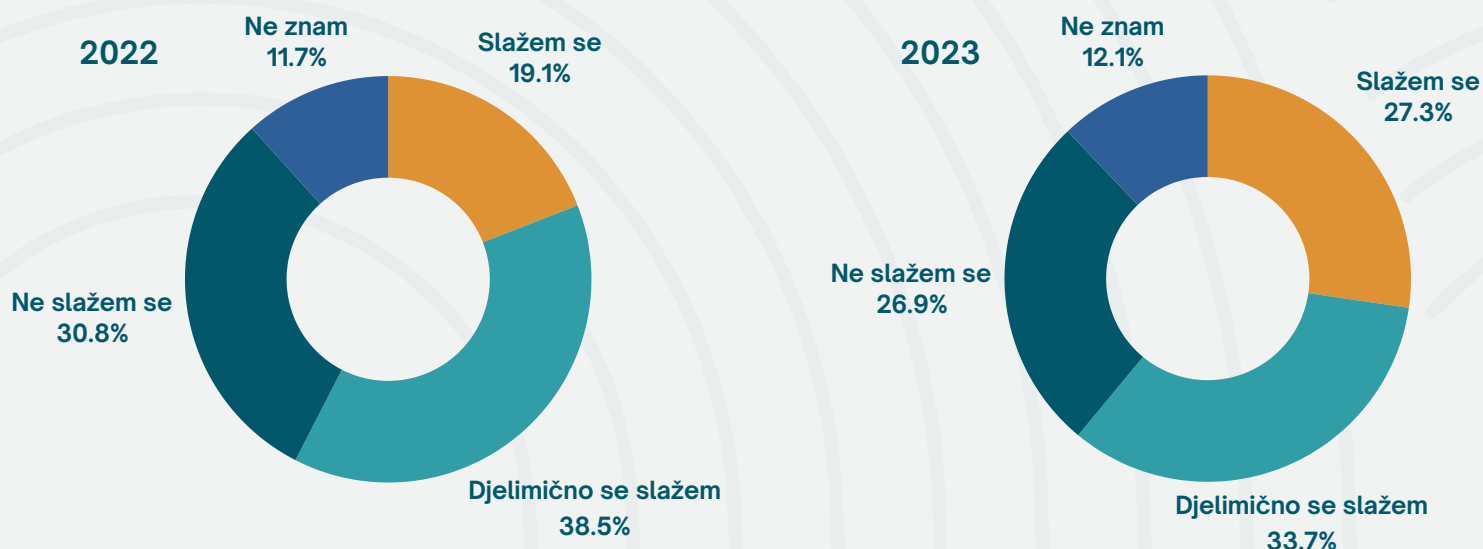
Ako Da, od strane koga:

Među onima koji smatraju da postoji mješanje, 23% vjeruje da se mješa Srbija, EU - 18,2%, a SAD - 16,3%. Rezultati istraživanja pokazuju da 17,2% ispitanika vjeruje da postoji mješanje od strane kriminalnih grupa u sprovođenju izbornih procesa u Crnoj Gori. 10,7% ispitanika vjeruje da mediji vrše mješanje u organizovanju izbornih procesa.

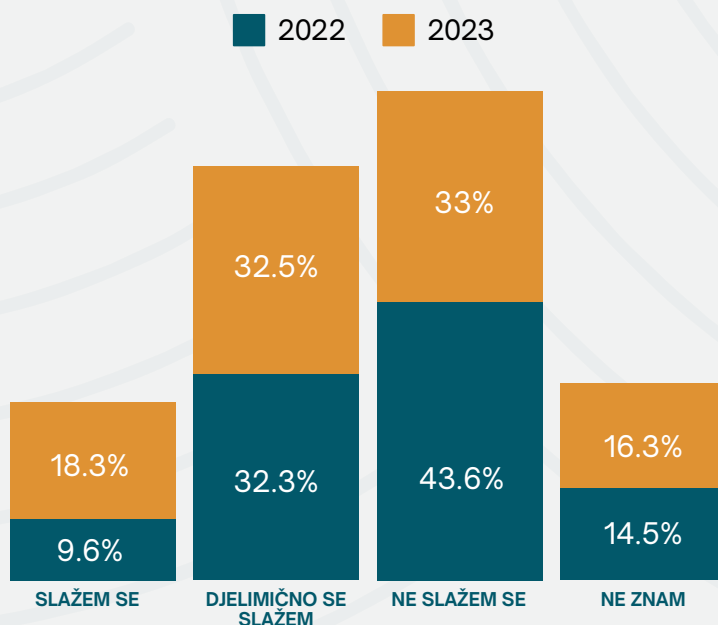
U kojoj mjeri se slažete sa sljedećim: Novinari u Crnoj Gori su slobodni da izvještavaju o izborima.

61% ispitanika uglavnom se slaže sa tvrdnjom da novinari imaju slobodu da izvještavaju o izborima u Crnoj Gori (2022: 57.6%). Nasuprot tome, 26.9% ispitanika ne slaže se sa ovom tvrdnjom (2022: 30.8%), dok je 12.1% odgovorilo da nemaju mišljenje o tome.

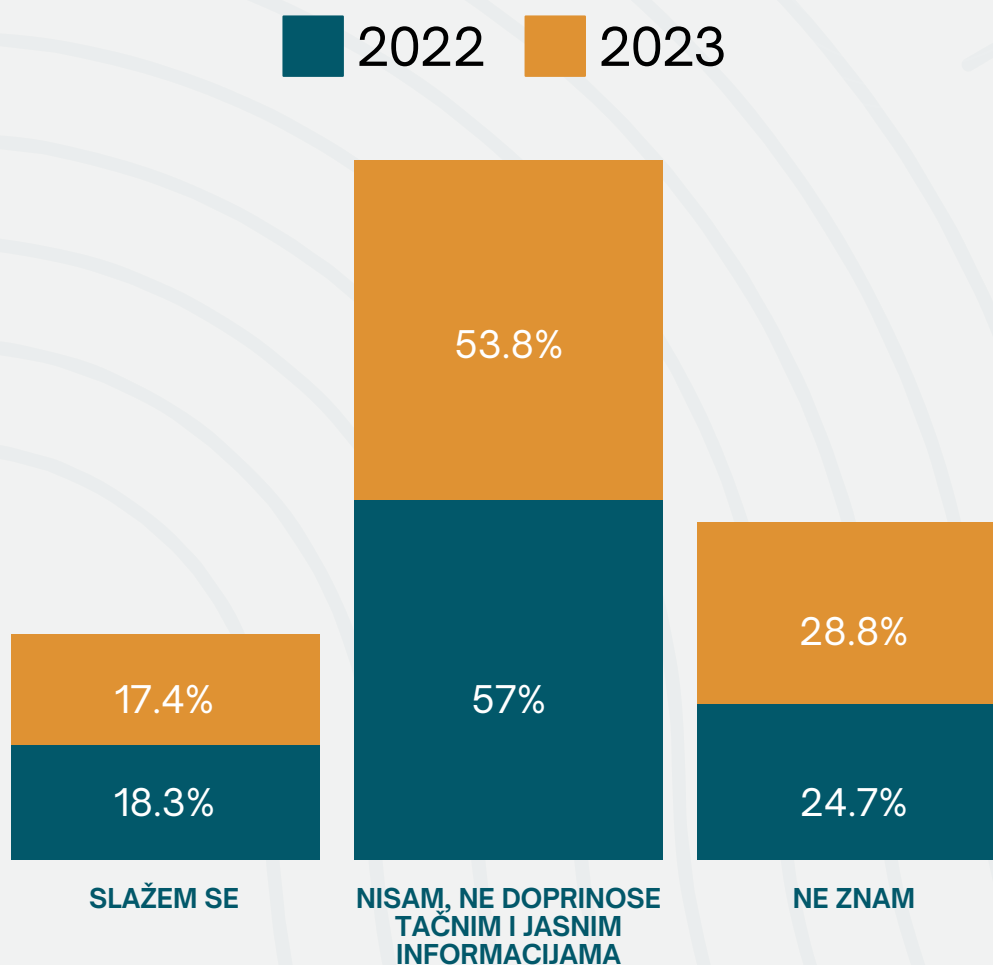

Da li smatrate da uoči izbora mediji prenose informacije nepristrasno?

Više od polovine ispitanika (50.5%) uglavnom se slaže sa tvrdnjom da mediji pružaju nepristrasne informacije prije izbora (2022: 41.9%). S druge strane, trećina ispitanika (33%) se ne slaže sa ovom tvrdnjom, dok 16.3% nema mišljenje o tome.

Da li ste stava da društvene mreže doprinose tačnim i jasnim informacijama o kandidatima na izborima i programima političkih partija?

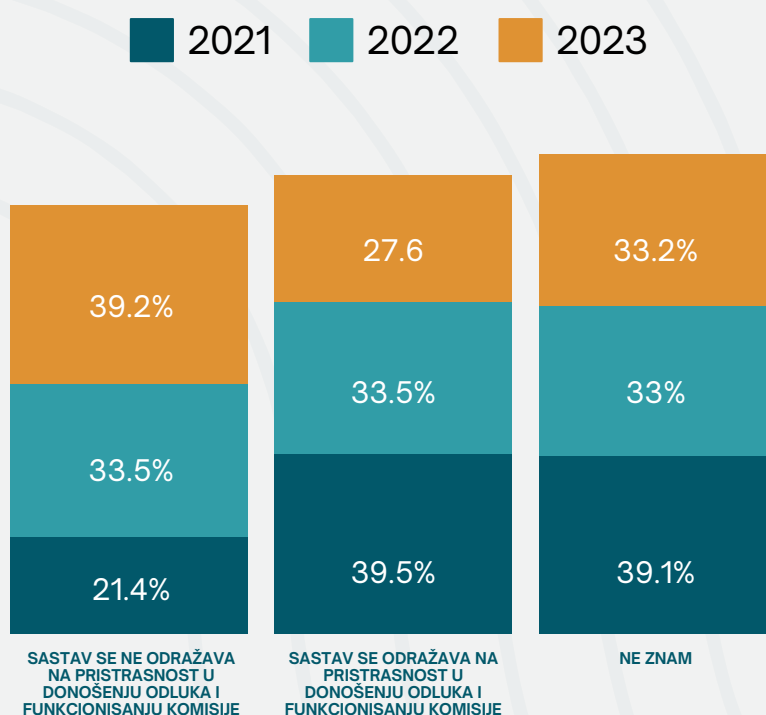
Kada su upitani da li društvene mreže pružaju tačne i jasne informacije o kandidatima na izborima i programima političkih stranaka, više od polovine ispitanika (53.8%) reklo je da ne, dok je 17.4% potvrdno odgovorilo na ovo pitanje. U istraživanju iz 2022. godine, 57% ispitanika je reklo da društvene mreže ne pružaju tačne i jasne informacije o kandidatima na izborima i programima političkih stranaka.

ODJELAK 2

POVJERENJE GRAĐANA U
ORGANE ZA SPROVOĐENJE
IZBORA SA FOKUSOM NA
DRŽAVNU IZBORN
KOMISIJU

Kako gledate na trenutni sastav članova Državne izborne komisije u kome su predstavnici političkih partija?

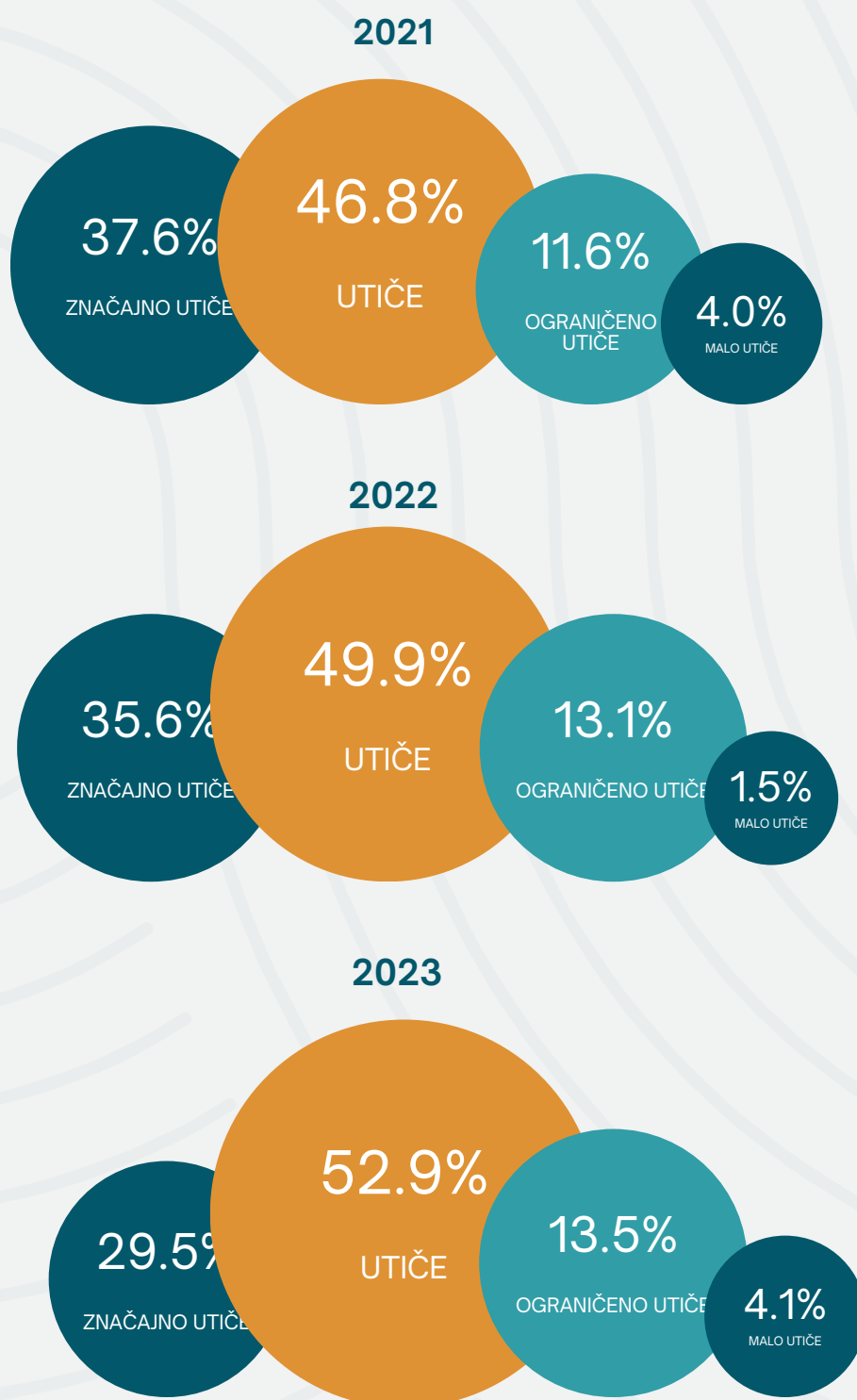
Organi za upravljanje izborima igraju centralnu ulogu u stvaranju uslova za slobodne i fer izbore. Prošle godine, ovi organi su upravljali sa tri ciklusa izbora - lokalne izbore, dva kruga predsjedničkih izbora i prijevremene parlamentarne izbore.

82.4% ispitanika smatra da trenutni sastav DIK-a generalno utiče na objektivnost njihovih odluka. 39.2% ispitanika misli da trenutni sastav DIK-a ne rezultira pristrasnim donošenjem odluka, dok 27.6% ima suprotno mišljenje.

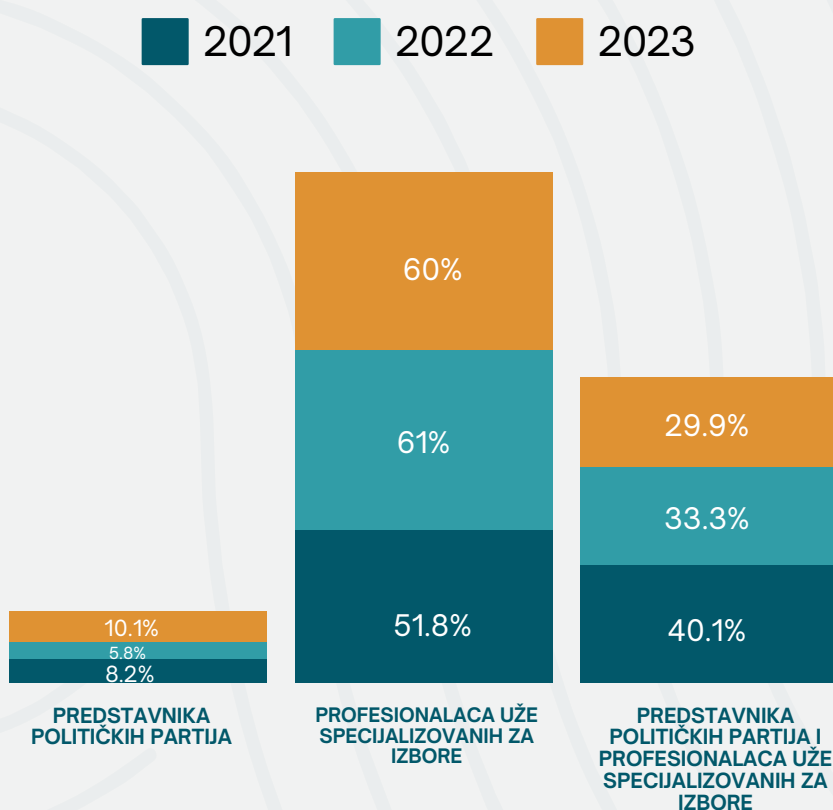
Ukoliko smatrate da sastav članova Državne izborne komisije utiče na objektivnost u donošenju odluka Komisije, u kojoj je to mjeri?

Problem politizacije u radu DIK-a takođe je istaknut u preliminarnom izvještaju misije OEBS/ODIHR-a iz prvog kruga predsjedničkih izbora održanih u martu 2023. godine, koji ukazuje da je DIK funkcionisao kolegijalno kada je riječ o tehničkim pitanjima, ali je većina članova glasala politički po ključnim odlukama, uključujući kandidatsku sposobnost, što podriiva povjerenje zainteresovanih strana u organe koji provode izbore.

Smatram da Državna izborna komisija trebala da bude sastavljena od:

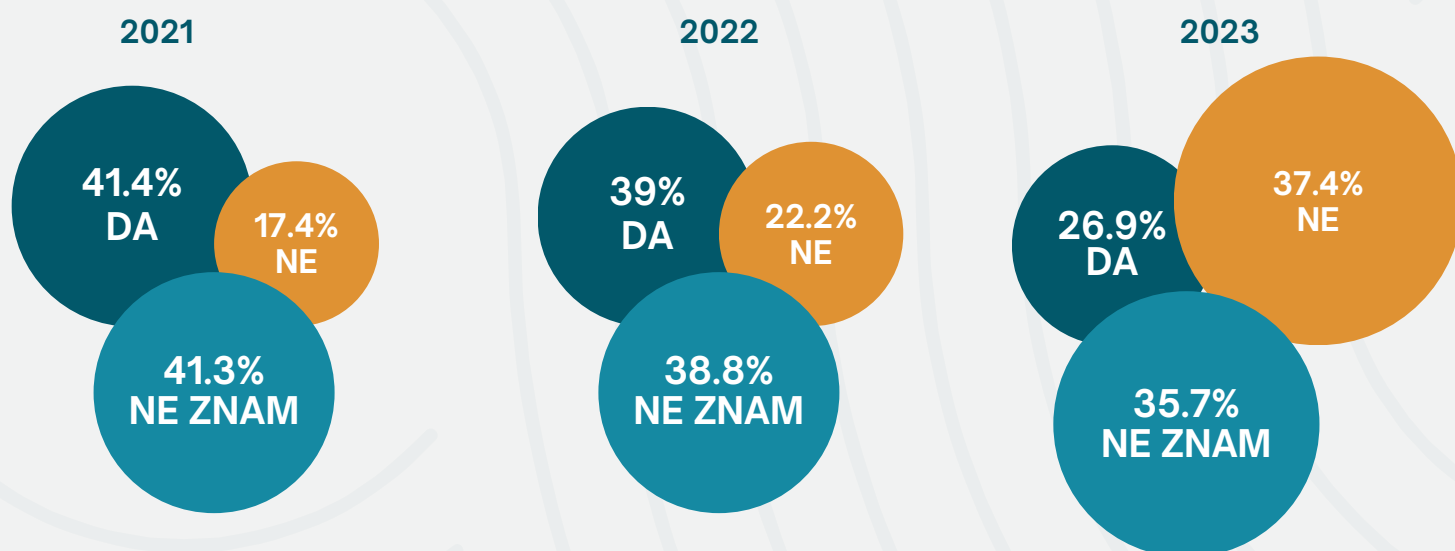
Rezultati pokazuju da ispitanici vjeruju da bi administracija izbora trebalo da bude odgovornost profesionalnog, nezavisnog i politički neutralnog tijela koje može zaštititi zakonitost i donositi odluke bez uticaja političkih stranaka. Prema nalazima, 60% ispitanika smatra da bi članovi DIK-a trebali biti stručnjaci koji se specijalizuju za izbore, dok 10.1% misli da bi trebali biti predstavnici političkih stranaka.

Manje od trećine ispitanika (29.9%) vjeruje da bi članovi DIK-a trebali biti predstavnici političkih stranaka i stručnjaci specijalizovani za izbore. Među onima koji smatraju da bi DIK trebao biti sastavljen od stručnjaka specijalizovanih za izbore, najbrojniji su: žene, ispitanici u dobi od 25-34 godine; osobe sa visokim obrazovanjem i ispitanici iz južne regije.

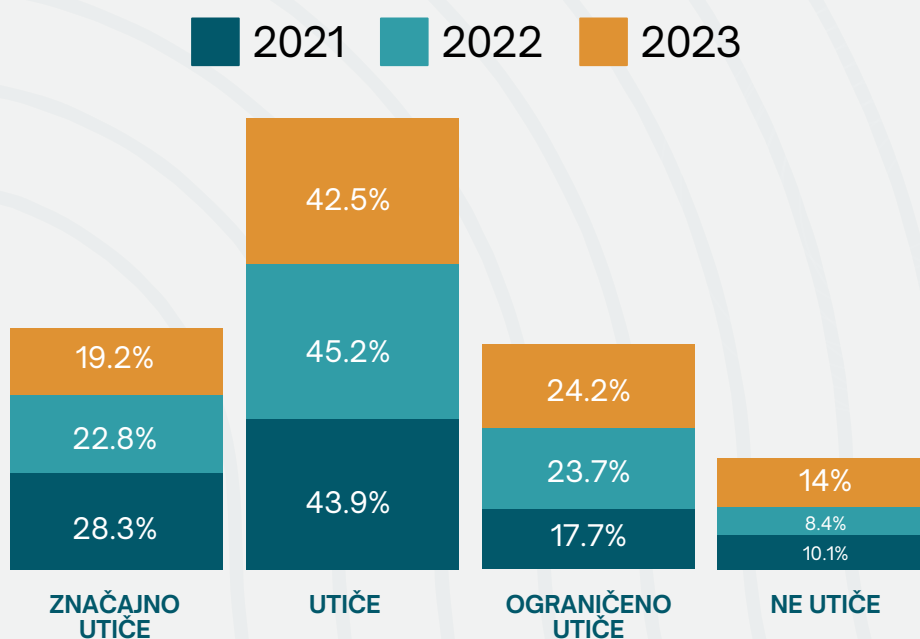
U slučaju izborne reforme da li smatrate da je potrebno promijeniti strukturu Državne izborne komisije ?

U tom kontekstu, važno je ponoviti zaključak iz prethodnih istraživanja DAMAR-a i preporuku za sljedeću fazu izborne reforme u Crnoj Gori, koja bi trebala prioritetno da se bavi profesionalizacijom DIK-a i izborne administracije. Ovo će značajno doprinijeti poboljšanju rada organa koji provode izbore i opštem integritetu izbornih procesa u Crnoj Gori. Ovu posljedicu sljedeće faze izborne reforme podržava 26.9% građana, koji smatraju da je u slučaju izborne reforme neophodno promijeniti strukturu DIK-a, dok 37.4% ispitanika ima suprotno mišljenje. Zanimljivo je da više od trećine ispitanika nema mišljenje o ovom pitanju.

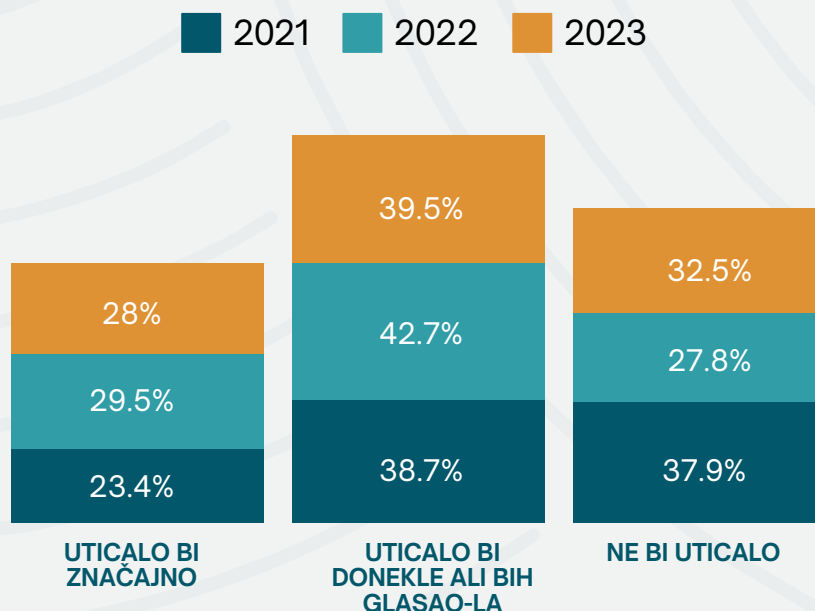

Rezultati istraživanja pokazuju da su ispitanici veoma svjesni važnosti uloge DIK-a, budući da 85.9% njih vjeruje da način na koji DIK djeluje utiče na demokratsku prirodu izbornih procesa i povjerenje građana u izbore. Značajan broj ispitanika (67.5%) izjavio je da bi, ukoliko bi znali da DIK djeluje na neprofesionalan i pristrasan način, to uticalo na to da li će učestvovati na izborima.

U kojoj mjeri smatrate da se funkcionisanje Državne izborne komisije reflektuje na demokratičnost i povjerenje u izborni proces generalno?

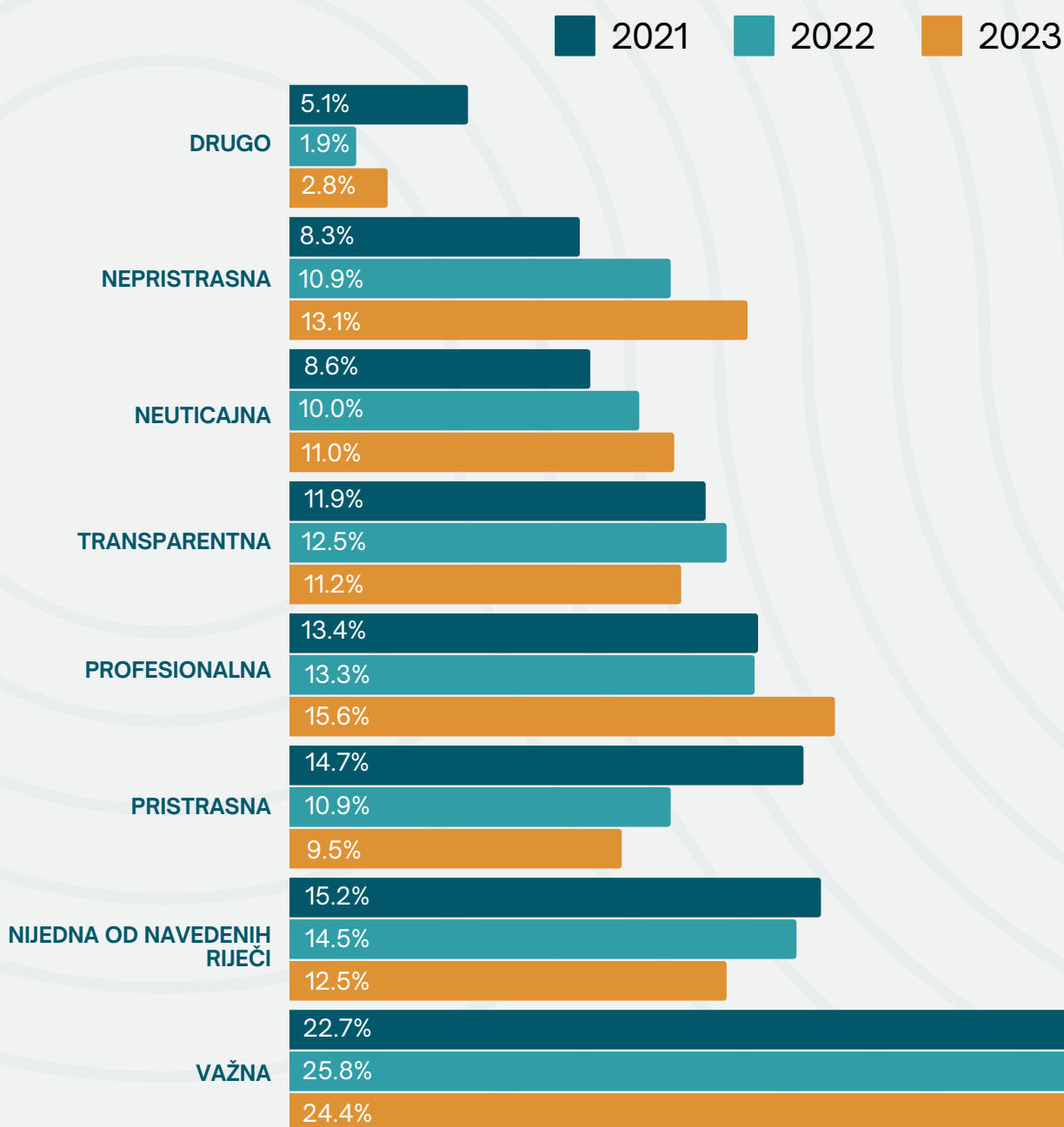

Kada biste bili u saznanju da Državna izborna komisija neprofesionalno i pristrasno obavlja poslove iz svoje nadležnosti da li bi to uticalo na Vas da glasate?

Koje od sljedećih riječi smatrate da najbolje oslikavaju Državnu izbornu komisiju?

Istraživanje pokazuje da gotovo jedan od četiri ispitanika (24.4%) smatra da je "važno" ključna riječ koja opisuje DIK. Dodatnih 15.6% ispitanika smatra da je DIK "profesionalan", 13.1% "nepristrasan", 11.2% "transparentan". Neki ispitanici povezuju DIK sa negativnim riječima poput "neefikasan" (11.0%) i "pristrasan" (9.5%).

Kako ocjenjujete rad Državne izborne komisije od 2014. godine do danas? (Molimo ocijenite na skali od 1 do 5, gdje 1 označava vrlo lošu izvedbu, a 5 označava izvrsnu izvedbu DIK-a)

U pogledu transparentnosti, nedavni izvještaji Evropske komisije (EK) i misije za posmatranje OSCE/ODIHR o predsjedničkim i parlamentarnim izborima u Crnoj Gori priznaju poboljšanja u transparentnost rada DIK-a. Godišnji izvještaj EK o Crnoj Gori bilježi poboljšanja u određenim segmentima i ukupnoj transparentnosti DIK-a. Misija OSCE/ODIHR sa parlamentarnih izbora izvještava da su sastanci DIK-a bili otvoreni za posmatrače i medije, sa unaprijed objavljenim dnevnim redom i javnim odlukama, čime je povećana transparentnost nacionalnog izbornog procesa. Međutim, misija OSCE/ODIHR sa predsjedničkih izbora je primijetila da je DIK osigurao transparentnost u cjelini, ali nije dozvolio posmatračima da prate provjeru potpisa podrške.

PROSJEČNA OCJENA

Ukupna ocjena rada DIK-a neznatno je niža u 2023. godini u poređenju sa DAMAR-ovim istraživanjem iz 2022. godine, koja je bila 2.97. U ovogodišnjem istraživanju, ispitanici su dali DIK-u prosječnu ocjenu od 2.89. Najbolje ocijenjen DIK je bio od strane muškaraca, osoba u dobi od 45-54 godine i starijih od 65 godina, onih sa višim obrazovanjem i ispitanika iz sjevernog regiona Crne Gore.

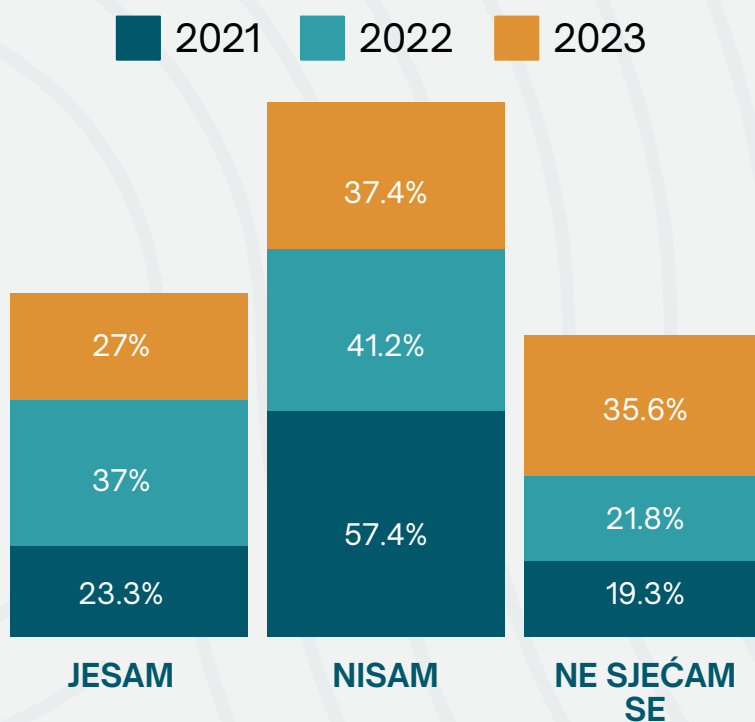
Prije nego ste započeli upitnik, koliko ste čuli o:

45,6% ispitanika uglavnom je upoznato sa DIK-om (samo 4,6% smatra da znaju mnogo o njemu), dok je 45,7% čulo malo o tome. 8,8% nije čulo ništa o DIK-u.

2023	DIKu	OIKu	BIRAČKIM ODBORIMA
MNOGO	4.6%	6.6%	6.2%
PONEŠTO	41.0%	40.3%	40.2%
MALO	45.7%	43.6%	45.9%
NISAM ČUO-LA ZA TU INSTITUCIJU	8.8%	9.4%	7.7%

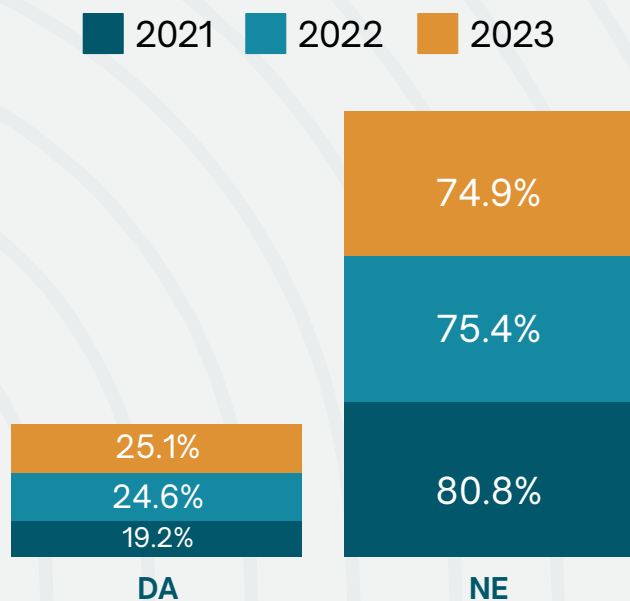
Da li ste tokom proteklih 12 mjeseci čuli ili pročitali nešto o Državnoj izbornoj komisiji?

U posljednjih 12 mjeseci, 27% ispitanika imalo je priliku čuti ili pročitati o Državnoj izbornoj komisiji, dok 37.4% nije. DAMAR preporučuje da DIK nastavi s aktivnostima podizanja svijesti javnosti o ulozi tijela koja provode izbore, čak i izvan izbornih perioda, kako bi se ojačalo ukupno povjerenje u njihov rad i funkcionisanje.

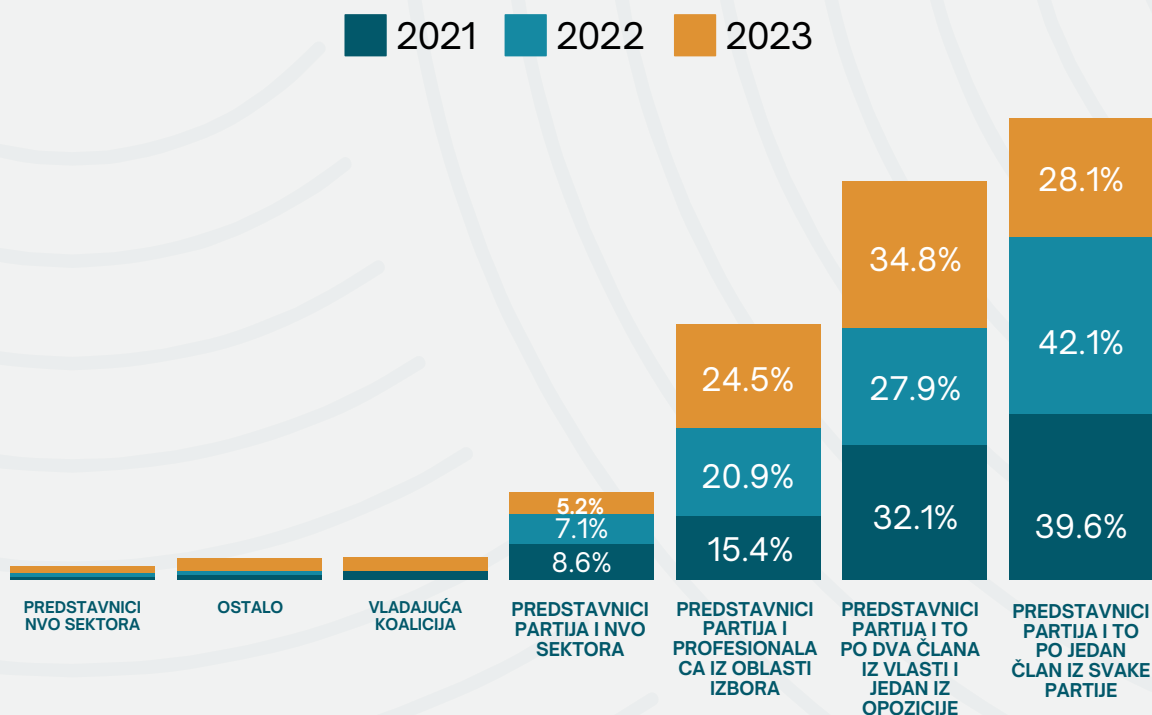

Da li ste upoznati sa strukturom/sastavom Državne izborne komisije?

74.9% ispitanika izjavilo je da nisu upoznati sa strukturom Državne izborne komisije (2022: 75.4%), dok je 25.1% odgovorilo suprotno. Međutim, kada su upitani da opišu Državnu izbornu komisiju, samo 5.2% ispitanika dalo je tačan odgovor - da uključuje predstavnike političkih stranaka i predstavnika nevladine organizacije.

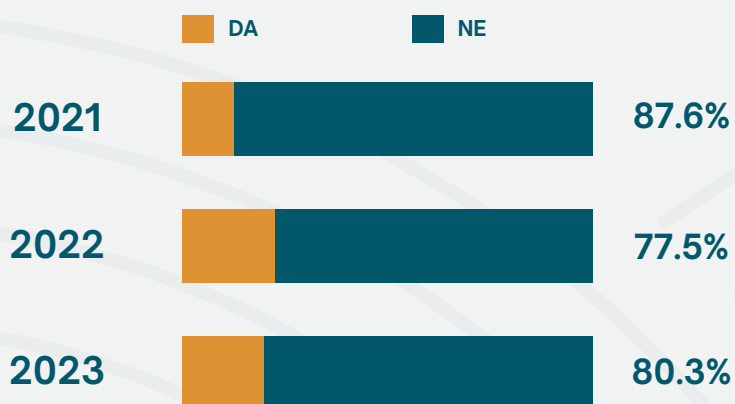

Ukoliko ste upoznati sa strukturom/sastavom Državne izborne komisije, DIK čine:

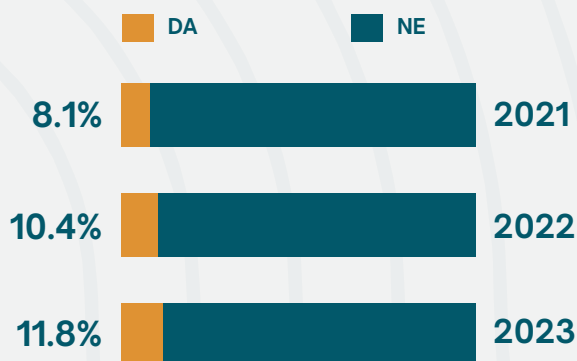
Najmanje upućeni u strukturu DIK-a su žene, ispitanici u dobi od 18 do 24 godine, oni sa osnovnim i srednjim obrazovanjem, nezaposleni, i ispitanici iz centralne regije.

Da li znate koliko članova broji Državna izborna komisija u stalnom sastavu?

Skoro jedna petina ispitanika (19.7%) zna broj članova u DIK-a, dok 80.3% nije znalo odgovor na ovo pitanje. U istraživanju iz 2022. godine, samo 8.1% znalo je tačan odgovor na ovo pitanje (11 članova), dok je ove godine 23.8% dalo tačan odgovor. Međutim, većina ispitanika (28.4%) izabrala je pogrešan odgovor.

Da li znate ime nekog/neke od članova/članica Državne izborne komisije, uključujući predsjednika i sekretara?

Razmatrajući njihovo poznavanje članova DIK-a, 11,8% ispitanika znalo je ime jednog člana (2022: 10,4%), dok 88,2% nije. Istraživanje otkriva da je Nikola Mugoša, predsjednik DIK-a, gotovo jedina osoba koju prepoznaju, identifikovan od strane 55,4% ispitanika.

Da li znate ime nekog/neke od članova/članica Državne izborne komisije, uključujući predsjednika i sekretara?

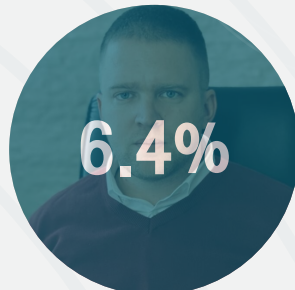
NIKOLA MUGOŠA

NIKOLA DEDEIĆ

KOČA ĐURIŠIĆ

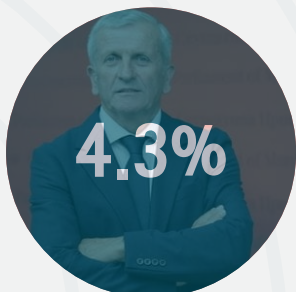
NATAŠA PEŠIĆ

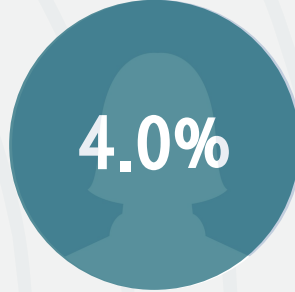
MERSUDIN DAUTOVIĆ

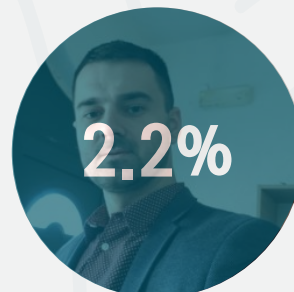
MILISAV ĆORIĆ

NATAŠA PRELEVIĆ

HARIS MEKIĆ

VLADIMIR ČAĐENOVIĆ

DAMIR SULJEVIĆ

VERA MJATOVIĆ

MILOŠ GILJEN

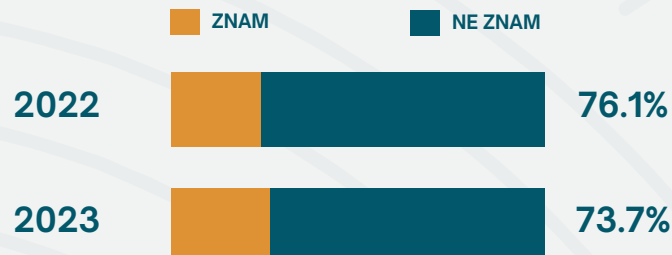
ALEKSANDAR MITROVIĆ

GAVRO GOLUBOVIĆ

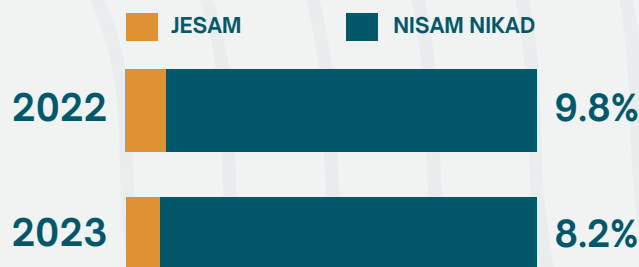

Da li znate kako se podnosi prigovor zbog povrede biračkog prava?

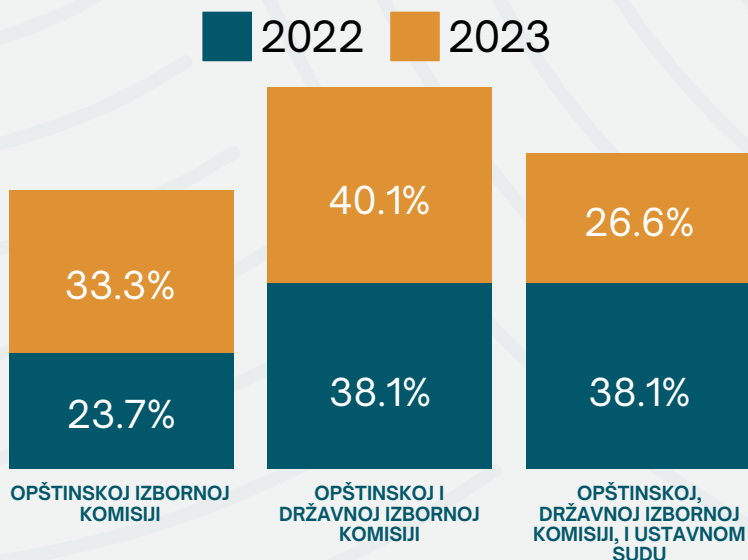
Velika većina građana (73,7%) ne zna kako podnijeti žalbu za povredu biračkih prava, dok je 26,3% upoznato s postupkom. 8,2% ispitanika podnijelo je žalbu organu za upravljanje izborima ili Ustavnom sudu zbog kršenja prava glasanja. 91,8% nije podnijelo žalbu. Među onima koji nisu upoznati s načinom podnošenja žalbi, najveći broj je među ženama, ispitanicima starosti od 18-24 godine, i među onima s srednjim obrazovanjem i ispitanicima iz centralne regije.

Da li ste ikada podnijeli prigovor nadležnoj izbornoj komisiji, Držvanoj izbornoj komisiji ili Ustavnom sudu zbog povrede biračkog prava u toku izbora?

Među onima koji nisu upoznati s načinom podnošenja žalbi, najbrojniji su: žene, ispitanici starosti od 18 do 24 godine, osobe sa srednjim obrazovanjem i ispitanici iz Centralne regije.

Kome ste podnijeli prigovor zbog povrede biračkog prava?

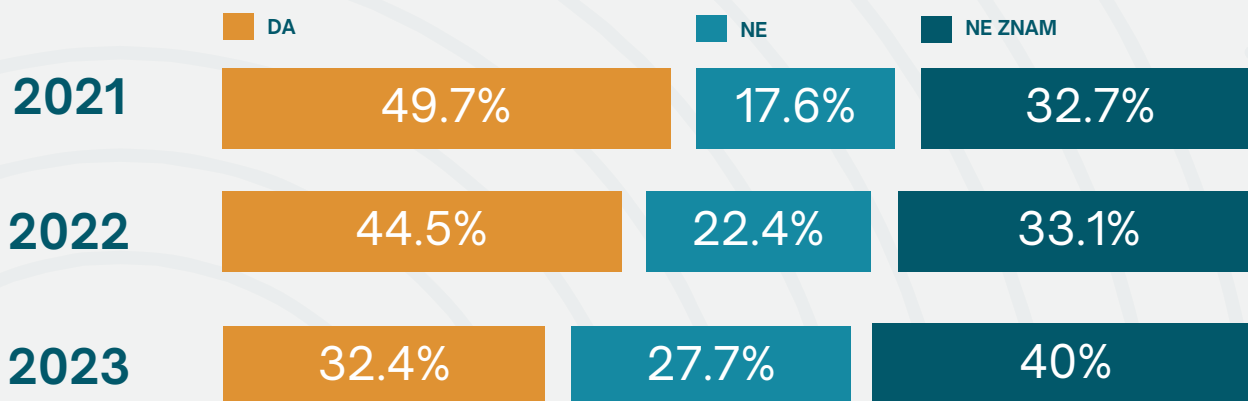
ODJELAK 3

STAVOVI GRAĐANA O IZBORNOJ REFORMI

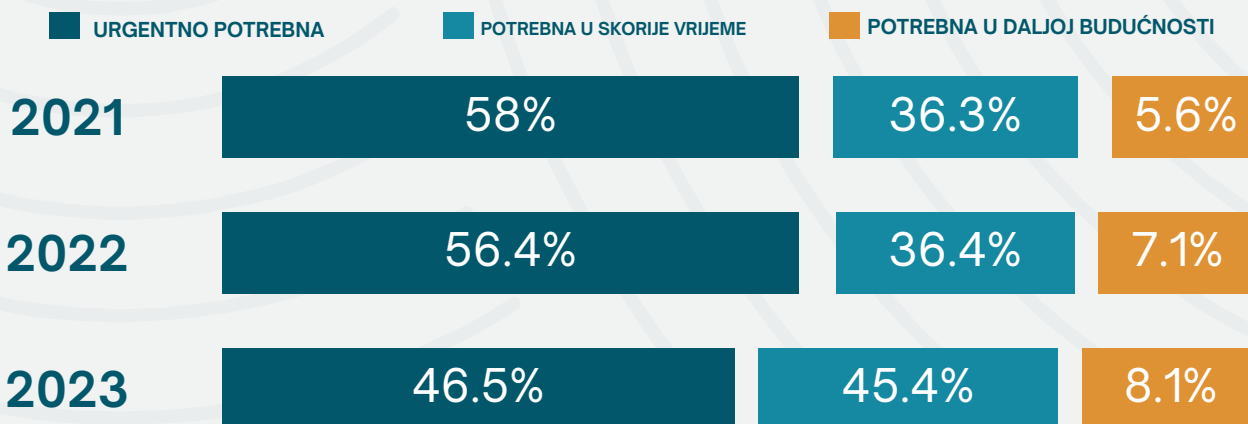
Da li smatrate da je Crnoj Gori potrebna izborna reforma, tj. promjena izbornog zakonodavstva?

Rezultati istraživanja sugerišu da nešto manje od trećine građana (32.4%) smatra da je potrebna izborna reforma, dok gotovo polovina njih (46.5%) smatra da je potrebno da se ona sprovede hitno.

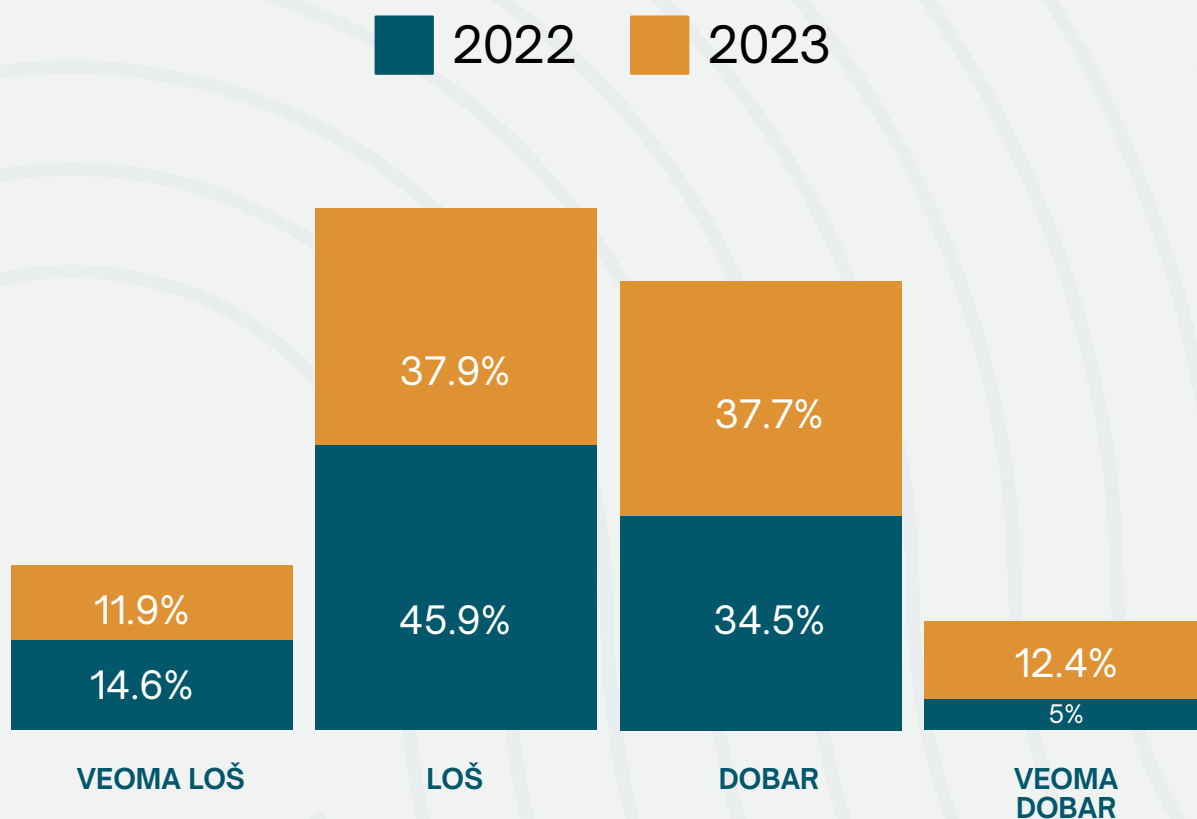
Međutim, 27.7% ispitanika smatra da Crna Gora ne treba izbornu reformu, dok 40% nema mišljenje o tom pitanju. Ovi rezultati pokazuju drugačiji trend u poređenju s prošlogodišnjim istraživanjem, gdje je 44.5% ispitanika smatralo da je izborna reforma potrebna, a više od polovine (56.4%) vjerovalo je da je hitno potrebna. Među onima koji smatraju da Crna Gora treba izbornu reformu, najbrojniji su: muškarci, ispitanici starosti od 55-64 godine; oni s višim obrazovanjem i ispitanici iz centralne regije Crne Gore.

Ukoliko smatrate da je potrebna izborna reforma, da li cijenite da je ista:

Kako ocjenjujete rad skupštinskog odbora za izmjenu izbornog zakonodavstva?

Više od polovine ispitanika (50,1%) je mišljenja da je rad Odbora bio dobar, dok je 49,8% smatralo da je bio loš. 11,9% je ocijenilo rad Odbora kao vrlo loš. S druge strane, 12,4% je reklo da smatra da je bio vrlo dobar.

U kontekstu ispunjavanja političkih kriterijuma za članstvo Crne Gore u Evropskoj Uniji, novi saziv Skupštine Crne Gore treba bez odlaganja da pristupi formiranju Odbora za sveobuhvatnu izbornu reformu, sa definisanjem jasnog mandata i vremenskog okvira u kome treba predložiti na usvajanje reformisani set izbornih zakona. Kao što je DAMAR preporučio u analizi istraživanja sprovedenog prošle godine, nastavak procesa sveobuhvatne reforme izbornog zakonodavstva u Skupštini treba da bude sproveden uz aktivno sudjelovanje predstavnika akademske zajednice i nevladinih organizacija koje posjeduju ekspertizu u ovoj oblasti. Reforme treba da obuhvate gotovo sve segmente izbornog sistema, od razmatranja uvođenja sistema otvorenih lista, preko stvaranja uslova za potpunu profesionalizaciju organa izborne administracije, do kreiranja potpuno novog pravnog okvira koji će na detaljan način urediti sprovođenje izbora na lokalnom nivou. Izborne reforme treba sprovesti u najkraćem roku, čime će se uticati na ispunjavanje jedne od ključnih preporuka OSCE/ODIHR-a u okviru koje je naglašeno da bi u skladu sa preuzetim međunarodnim obavezama, proces reformi trebalo da bude sveobuhvatan i završen znatno prije sljedećih izbora.

ANEKS

METODOLOGIJA

DIZAJN UZORKA

Posmatranje procijenjene populacije na osnovu ankete zasnovane na uzorku zahtijeva da uzorak bude reprezentativan za cjelokupnu populaciju. Najbolji rezultati se postižu probabilističkim uzorkovanjem, pri čemu svaka jedinica izbora ima poznatu nenultu vjerovatnost izbora. Metoda odabira uzorka koja je korištena bila je stratifikovani višestruki uzorak, pri čemu su izborni krugovi odabrani kao jedinice prvog koraka (Primarne uzorkovne jedinice - PUJ), domaćinstva su odabrana kao jedinice drugog koraka prema unaprijed određenom koraku, a osobe u domaćinstvu su odabrane kao jedinice posljednjeg koraka (prema datumu rođenja).

STRATIFIKACIJA I ALOKACIJA

Okvir za odabir uzorka čine Popis stanovništva 2011. godine i Birački spisak za 2023. godinu. Ciljana populacija su osobe starije od 18 godina. Kao što je već opisano, primijenjen je dizajn uzorka stratifikovanog višestrukog uzorka. Jedinice su grupisane u 6 stratum (grupa) prema teritorijalnoj podjeli (Sjever, Centar, Jug) i prema tipu naselja (urbana i ruralna). Broj jedinica prvog koraka odabran je metodom vjerovatnoće proporcionalne prema broju osoba starijih od 18 godina. Jedinice drugog koraka, domaćinstva, odabrane su putem jednostavnog slučajnog uzorka, s unaprijed definisanim korakom kako bi se osigurala slučajnost i odabir 10 domaćinstava na nivou izbornog kruga (biračkog mjesta). Jedinice posljednjeg koraka, osobe u domaćinstvu, odabrane su metodom posljednjeg rođendana.

Veličina uzorka

VELIČINA UZORKA

1200 domaćinstava i 1200 lica raspoređeno na cijeloj teritoriji Crne Gore.

